

Representantforslag 6 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad

Dokument 8:6 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Olaug V. Bollestad om nasjonal strategi for bier og pollinering

Til Stortinget

Bakgrunn

Gjennom flere år har det blitt ropt varsku om situasjonen for pollinerende insekter, med særlig bekymring for tilbakegang i bestanden av humler og andre villbiearter. Forskning viser at mange villbier sliter på grunn av tap av kulturlandskap, især mangel på tilgang til riktige blomstervekster gjennom hele sommerhalvåret. God balanse mellom arter er viktig, både fordi økosystemene leverer viktige tjenester og fordi mangfoldet er en verdi i seg selv. For å få til dette er man avhengig av et mangfoldig landskap med mange ulike kvaliteter. I dag lever imidlertid hver femte rødlisteart i kulturlandskapet.

I Norge er det over 200 arter av villbier, hvori de ca. 35 humleartene inngår. Mange av disse pollinerer bare noen spesielle planter. En del nyttevekster og ville vekster er avhengige av visse arter av villbiene for å formere seg. Kløver, for eksempel, er avhengig av langtungede humler på grunn av blomstens beskaffenhet (rørene). Fra Østfold rapporteres det om at en kløverfrøprodusent har store problemer på grunn av for få humler til pollinering.

Det er positivt at man har fått nye og forbedrede driftsformer i landbruket. Rundballeteknologien er til stor nytte for husdyrprodusenter. Godt arrondert åkerland likeså. Men man må snakke sant og ærlig om alle konsekvenser. Bortfall av næringsfattige, men svært artsrike beiter og slåttemarken gjennom

gjødsling og annen intensivt drift har rammet arts-mangfoldet av vekster – og det rammer igjen de pollinerende insektene. De siste ti årene er det i EU dokumentert en nedgang på 5 pst. i pollinering, det er dramatisk! Mange arter er borte eller sterkt redusert i antall. Om villbier er det noe begrenset forskningsmateriale, men tap av mangfold synes også på sommerfugler, som lever i samme naturtyper som biene, der mange arter er truet. I Danmark er 12 sommerfuglarter blitt borte de siste årene, og også i Norge er flere sommerfuglarter borte eller nå bare å finne på noen ganske få steder. Nesten hver femte dagsommerfugl i Norge står på rødlista.

Gjengroing av kulturlandskap gir tilsvarende negative effekter. Områder som tidligere ble benyttet til beite og slått, er ikke lenger «lønnsomme» med dagens krav til inntjening og rasjonell drift. Manglende bruk og skjøtsel gjør at områdene gror igjen.

Mye av årsaken til nedgangen i pollinerende insekter er altså endrede driftsformer i landbruket. Dette er nok utilsiktede virkninger av overgangen til moderne, rasjonelt landbruk, men det er like fullt en utvikling det må gripes systematisk fatt i for å få snudd. Insektene er avhengig av landbruket, like mye som landbruket er avhengig av insektene.

Det har blitt gjennomført ulike positive tiltak rundt om i landet, men det er behov for en nasjonal og systematisk dugnad for villbiene. Økt tilgang på blomster for villbiene vil selvsagt også være til nytte for «tambier» og honningprodusenter. Forslagsstillerne velger imidlertid her å vektlegge villbieartenes behov ettersom de er en del av det naturlige mangfoldet, er langt flere i antall og er helt avgjørende for pollinering både i landbruk og i utmark.

Det finnes flere gode eksempler på allerede iverksatte tiltak. I Buskerud har bønder sådd store areal med blomsterenger for humler og bier mellom kornåkrene. Ensidig korndyrking har de siste tiårene ført

til vanskelige levekår for humler og bier. I 2013 viste en telling i samme område at bare to åkerlapper i området var dyrket med pollen- og nektarproduserende vekster. Bare tre–fire av de vanligste humleartene var å finne. I 2014 ble det sådd med en blanding av humlevennlige blomster langs jordekanter, vegkanter og bekkefar. I slutten av juli det året undersøkte en blomsterområdene for humler igjen, og resultatet var oppløftende: så mange som 13 humlearter ble registrert i Norge. Slottet har også gått foran og latt deler av Slottsparkens tidligere plener gro til med blomsterrikkdom der det slås en gang i året, noe som også er bievennlig. Hageselskapet har mobilisert hageeiere over hele landet til dugnaden «Summende hager». Slike tiltak er svært positive, men det er viktig at det er tilgang på bievennlige blomster overalt, i og med at individene har begrenset radius for sin aktivitet, og gjennom hele sesongen. Det er også svært viktig at man ikke sprer fremmede arter eller planter fra frøblandinger som ikke er av lokal opprinnelse, og derfor vil det beste være å fremelske de seminaturlige, mangfoldige slåtte- og beitemarker. Disse naturtypene inneholder også et stort mangfold av planter og sopp, noe som har stor verdi i seg selv og som Norge har et særlig ansvar for.

Det er derfor behov for en nasjonal strategi og dugnad for villbiene. Dette er et globalt problem, men hvert land må ta sin del av ansvaret. Dersom Norge ikke tar omfattende grep for å stanse svekkingen i bestanden av pollinerende insekter, vil dette gå sterkt ut over landets artsmangfold og matproduksjon. Omkring 1/3 av matproduksjonen og 70 pst. av landbruksvekster er avhengig av pollinerende insekter, og derfor vil det få svært alvorlige konsekvenser dersom man ikke klarer å stanse nedgangen i bestanden av slike insekter.

Det er gjennom tiltak i landbrukssektoren at man virkelig kan gjøre noe med dette problemet. Store monokulturer og mengdeproduksjon fører til at blomsterrike enger og slåttemarken gror igjen eller drives på en helt annen måte, noe som går ut over det biologiske mangfoldet. Landbruket er helt avhengig av insektpollinering for å drive landbruk, så å legge til rette for pollinering er med på å sørge for et levedyktig landbruk i et langt perspektiv. Man er nødt til å ha mange med på laget, altså en nasjonal dugnad, og Norge kan bli et mønster for andre land. Norge har ennå mer artsrikt kulturlandskap enn mange andre europeiske land. Både privatpersoner med sine hager, kommunene med sine parker og grøntarealer og ikke minst bøndene med sine arealer kan være med

på dugnaden. Storsamfunnet må inn og stimulere til dugnad og gjøre den mulig.

Aktuelle tiltak:

- Situasjonen for pollinerende insekter må vies stor oppmerksomhet i den ventede stortingsmeldingen med handlingsplan for naturmangfold. Bienes problemer er tverrsektorielle, og det er derfor man må ha mange tiltak på mange sektorer.
- Det må avsettes en tilstrekkelig andel dyrket/ dyrkbart areal som forvaltes slik at det fremmer seminaturlige blomsterenger. Det vil si ugjødslet, slått og tørket på stedet. Det må vurderes om et slikt krav skal stilles til det enkelte gårdsbruk, eller om kommunene pålegges å sikre dette gjennom sine landbruksplaner. Krav om blomsterenger på ugjødslet jordbruksmark vil medføre redusert avling på kort sikt, eller at mer tungdrevne arealer brukes til dette. Det må vurderes å styrke og utvide målrettede tilskuddsordninger som fremmer forvaltning av artsrikt kulturlandskap.
- Vegkanter/vegskjæringer og trafikkøyer: De samlede vegkantene både langs riks-, fylkes- og kommunale veger utgjør til sammen enormt mange dekar. En forvaltning av disse som fremmer de ønskede blomsterplantene, vil være positivt både for pollinerende insekter og for å skape et vakkert landskap. Dette er arealer som uansett skal såes til og vedlikeholdes av trafikkikkerhetshensyn, og bruk av seminaturlig blomstervegetasjon på fattig jordsmonn vil også kunne være økonomisk fordelaktig.
- Droppe bruk av sprøytemiddel langs vegene. Statens vegvesen har nå, etter påtrykk, besluttet at de skal slutte å bruke sprøytemidler langs norske veger. I stedet skal det klippes der det før ble sprøytet. Dette er positivt og må etableres som fast praksis også for andre typer veger som ikke sorterer under Statens vegvesen.
- Kommunale parker og grøntarealer bør ha krav om en andel vekster som er viktige for pollinerende insekter.
- Dagens ordning med utvalgte kulturlandskap må utvides fra 22 til 100 områder.
- Det må bli forbudt å importere fremmede humlearter som utkonkurrerer og/eller på andre måter skader de norske humlene.
- Tilpasning av landbrukspolitikken: En variert bruksstruktur og mulighet til også å drive mindre landbrukseiendommer, med mangfoldig drift, er viktig også i denne sammenheng.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme en sak om nasjonal strategi for å sikre fortsatt mangfold av villbier og andre pollinerende insekter.

5. oktober 2015

